

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 112 • Maribor, četrtek, dne 3. novembra 1938 • Leto XIII

Velekapital in usoda Češkoslovaške

Kako je bilo prodano sudetsko ozemlje.

Počasi se odkriva zagrinjalo, ki je zastiralo ozadje dogodkov v zvezi z nemškimi zahtevami po ozemlju CSR. Sedaj že vemo, katere sile so bile tu na delu, ki so pripravile »operacije«.

Gre za pravo zaroto mednarodnega finančnega kapitala, ki nam jo je sedaj razkrila informacijska služba angleških konservativnih časnikarjev »The Week« od 19. oktobra t. l. Ta služba poroča: »Proti koncu meseca junija so za stopniki finančnih skupin, ki so zelo blizu angleški narodni banki, vodili v Berlinu razgovore o izgledih udeležbe angleških finančnikov na izkoriščanju novega nemškega ozemlja, ki bo pripadlo rajhu po priključenju Sudetov in razkosanju CSR.

Razgovori so se vodili seveda tajno, ker si nihče ne bi bil mogel predstavljati, da so angleški finančniki pristali na odcepitev Sudetov, še predno je angleška vlada poslala lorda Runcimana v Pražo, da doseže »sporazumno ureditev sudetskega vprašanja«.

Pač pa so bili o teh posvetih informirani v Nemčiji. Zato je mogla Nemčija s tem večjim povdankom postavljati svoje zahteve napram CSR.

Dr. Jaroslav Preiss, vodja češkoslovaške Živnobanke, je tudi vedel za ta pogajanja in jih spremljal s simpatijami; na podlagi teh informacij je letos poleti kupil premožnosti revir v Mostu od prejšnjih lastnikov.

Storil je to v prepričanju, da bodo spričo dogovora med angleškimi in nemškimi velefinančniki varovani tudi interesi češkega kapitala.

Ravno dr. Preiss je bil, ki je v ozki zvezi z nemškimi industriji na obeh straneh državne meje in z zastopniki Angležev v Praži pomagal pri »organizaciji« popuščanja Hodžove vlade še pred berchtesgadenskim sporazumom. Dr. Preiss je delal — kot vodilni finančnik v CSR — več ali manj javno s Henleinovci, nemško vlado in s predstavniki angleških finančnih skupin, ki so bile zastopane v delegaciji lorda Runcimana.

Vsi udeleženci pri tej akciji so morali vedeti, da gre tu za vojaška in politična prestižna vprašanja v vsej srednji in južovzhodni Evropi. Zavedali pa so se tudi, da bo v novih razmerah za fotovljen londonskim finančnikom lep dobiček pri udeležbi.

To je ista metoda, ki se je poslužuje angleška narodna banka napram Nemčiji in ki ima za podlago znamenito izjavo angleškega lorda Balfourja, ki je rekel, da se mora Nemčija zopet oborožiti s pomočjo angleških jeklarskih družb. Primerjamo s tem zadržanje angleških finančnih skupin v Šangaju, ki so pred nekaj leti javno izjavili, da mislijo, da bi na Kitajskem delali bolje kupčije, ako bi bila dolina reke Jangce pod japonsko oblastjo. Takoj postane verjetno, kar se zdi marsikomu nemogoče.

Svoboda, demokracija, mir ne pomenijo za te »narodne« kroge mednarodno povezanega finančnega velekapitala nič — oni hočejo samo eno: zaslužiti.

Dr. Vladko Maček je prijavil državno kandidatno listo

V soboto dopoldne je dr. Vladko Maček prijavil pri okrožnem sodišču v Zavrču državno kandidatno listo narodnega sporazuma, ki se ji priključujejo socialisti, JNS in še nekatere skupine.

Vprašanje javnih del

Potreben je velik kapital

V naši državi se je izvedlo razmeroma malo javnih del. Veliki krediti za javna dela, postajajo minimalnega pomena, ako so določeni za daljšo dobo

Potreba javnih del je nastala zaradi gospodarske krize, da se delavcem da zaslužek. Odtod nje inicijativa. Mednarodni urad dela pravi celo, da bi se morala ob svetovni gospodarski krizi izvrševati ne le manjša občinska, deželna in pokrajinska javna dela, ampak velika javna dela s svetovnim ali mednarodnim kapitalom, ker gospodarska kriza ni le sporadični ali trenutni pojav, ampak rezultat kapitalističnega gospodarstva. Mednarodni urad dela ne govori tukaj o rentabilnosti investiranja kapitala, ampak o problemu zaposlitve delavcev z delom in o problemu rentabilnosti javnih del na dolgo dobo let, ki ne obstoja v tem, da nosijo kapitalistom deset- ali dvajsetodstotne obresti, ampak v tem, da se z javnimi deli da delav-

cem zaslužek sedaj in ustvarjajo predpogoji za razvoj gospodarstva, prometa in sploh za omogočenje razvoja življenjskih pogojev tako v industrijskem kakor v kmetiškem gospodarstvu. Kriza je kriza kapitalizma. Zaraditega je potrebno, da se kapital porabi v ta namen, da nadomesti ono, kar je zagrešil, t. j., da služi problemu skupnosti in skupnemu napredku, kakor smo rekli že zgoraj.

Velika javna dela so torej nekakšen socializacijski problem, ki skušajo sicer pomagati kapitalizmu na noge, vendar so jav. dela s tem namenom danes, ko imamo kapitalistični sistem, zaradi socialnega položaja narodov, potrebna.

Problem javnih del v zadostnem obsegu je aktualen. Malenkostna javna dela, kapitalistično špekulacijska dela pod tem imenom pa niso niti krparija, kaj šele, da bi socialno ali gospodarsko kaj pomenila za bodočnost.

Javna dela s tendenco velike rentabilnosti in sramotno nizkimi mezdami

v socialnem in gospodarskem oziru ne pomenijo reševanje problema gospodarske poživitve in izboljšanja socialnega položaja, ampak le izkoriščanje delovnih sil in splošnosti, ker se s tem še bolj ubija konzumenta in onemogoča razvoj gospodarstva. S takimi javnimi deli se le nadaljuje eksploatacija in reže še zadnje korenine gospodarskega in socialnega izboljšanja.

Problem javnih del je treba razumeti. Brez razumevanja tega problema in uvaževanja potrebnih načel pri izvajanju javnih del so besede o njih koristi le prazna fraza, ki jo tolikokrat slišimo.

Problem javnih del je graditev bodočnosti, ki naj obenem socialno olajša prehod iz sedanje bridke resničnosti v boljšo bodočnost. Brez tega načela so javna dela le besede, prazna fraza. Brez rizika večjega kapitala se javna dela ne dajo izvesti. Glavno pri javnih delih je problem zaposlenja na daljšo dobo in olajšanje socialnega položaja delovnih slojev.

Koliko je pripravljena CSR odstopiti Madžarski

218.000 Slovakov in Rusinov.

Popravljanje mej v Evropi na podlagi narodnostnega principa je nad vse težaven posel, ker žive narodnosti največkrat zelo pomešane med seboj.

Kako izgleda to popravljanje mej v praksi, nam kaže češkoslovaško-madžarski obmejni spor, o katerem bosta odločila nemški in italijanski zunanji minister.

Češkoslovaška vlada je ponudila Madžarski odstop ozemlja, na katerem prebiva 188.000 Slovakov in 30.000 Rusinov, torej skupno 218.000 ljudi slovaškega porekla. Ostalo pa bi v CSR še 77.000 Madžarov na Slovaškem in 34.000 v Podkarpatski Rusiji, torej skupno

111.000.

Na Madžarskem živi že sedaj 218.000 Slovakov in Rusinov. Madžarska statistika pravi celo, da govori na ozemlju sedanje Madžarske slovaško in rusinsko 351.000 ljudi, od teh pa je po materi 105.000 pravih Rusinov in Slovakov.

Torej bi znašalo število Slovakov in Rusinov na Madžarskem med 323.000 do 569.000, dočim bi ostalo v CSR samo 111.000 Madžarov.

Madžari pa tudi s tem niso zadovoljni in hočejo več. Trdno upajo, da bo njihovem apetitu z odločitvijo nemškega in italijanskega zunanjega ministra ugodeno.

Po zavzetju Kantona in Hankova

Kitajci so se v redu umaknili.

Po zavzetju Kantona in Hankova se je kitajska armada umaknila proti zapadu, na pobočja hribovitega terena, ki počasi prehaja v visoko pogorje.

Umik kitajske armade pri Hankovu se je izvršil v največjem redu. Japoncem se ni posrečilo, da bi bili kitajski armadi prizadejali večje izgube. Tudi vojni plen Japoncev ni tako velik, kot se je mislilo.

O položaju vzhodno od Kantona na južnem Kitajskem še ni točnih poročil. Ako se je tudi tu posrečil Kitajcem umik brez znatnih izgub, potem so Kitajci sicer izgubili dovozno pot za vojni material preko Honkong in Kantona, ne pa tudi vojne, kakor so to domnevali Japonci v svoji napačni presoji položaja.

Japonska vlada si je bila svoje zmahe nad Kitajci tako zelo sigurna, da je objavila »mirovne pogoje«. Eden teh pogojev je bil, da se bo pogajala s Kitajci le tedaj, ako odstranijo maršala Čankajseka. Japonci vedo, da je Čankajsek organizator nove Kitajske in da trenutno Kitajci nimajo drugega boljšega državnika, ki bi mu lahko poverili vodstvo republike. Nadaljnja namera Japoncev je, da Kitajske sicer ne zavzamejo, ampak, da jo razkosajo na več

»samostojnih« držav, ki bi bile enako odvisne od Japonske kot je Mandžukuo. Pri tem računajo na kitajsko neslogo in nasprotstva med raznimi generali, ki so si svoj čas delili področja med seboj in se niso pokoravali niti vladi v Šangaju, niti oni v Kantonu. Ako bi se Japoncem posrečilo, da ta nasprotstva izoblikujejo in razmeje, bi imeli Kitajsko v žepu po izreku: deli in vladaj. Zdi se pa, da so Kitajci na potu k izoblikovanju nove narodne skupnosti in da za stara nasprotja med njimi ni več mesta.

Postavljanje kandidatur združene opozicije v Srbiji

Dne 30. oktobra so prišli v Kosovsko Mitrovico predsednik bivše SDS Adam Pribičević, s. dr. Živko Topalović in s. Milorad Belić na sresko konferenco za srez Vučitrn in Kosovsko Mitrovico. Na konferenci je bilo sklenjeno, da postavi opozicija v teh dveh srezih samo po eno kandidaturu in sicer bo kandidiral v Vučitrnu Adam Pribičević, v srezu Kosovska Mitrovica pa s. Topalović.

Kako naj mislimo na pomirjenje Evrope?

Angleški predsednik vlade Chamberlain in francoski predsednik vlade Daladier sta mislila, da bodo štirje državni pomirili Evropo.

Komaj so pa izvršili prvo operacijo s Češkoslovaško, že je izjavljal nemški kancler, da Angliji ne zaupa in angleški predsednik vlade pa, da se bo Anglija še bolj oboroževala. Čudno je to pomirjenje, kaj?

Tak je položaj. Nemčija se boji izpremembe vlade v Angliji, ki bi takih pomirjevanj ne marala. Pa tudi Franciji popolnoma ne zaupa.

Kriva pa je srednja Evropa sama, ker ni že zdavnaj ustanovila najboljših odnosov med srednjo Evropo in Balkanom. Sodelovanje teh držav bi predstavljalo veliko politično in gospodarsko moč, v kateri bi bile politične intrige nemogoče. Konsolidirati bi se pa morale te države tudi same na svobodni in demokratični podlagi.

Direktorij štirih državnikov bi bil potem nepotreben, ker bi ne imel kaj pomirjevati.

Zadnje vesti

Odločitev o razmejitvi med CSR in Madžarsko že danes ali jutri

Danes prispeta na Dunaj italijanski zunanji minister Ciano in nemški zunanji minister v. Ribbentrop, na sestanku s češkoslovaškim in madžarskim zunanjim ministrom, radi razmejitve med CSR in Madžarsko. Odločitev v tem vprašanju se pričakuje že danes ali jutri.

Sodba o procesu radi razvitja zastave kljukastega križa v Ptuj

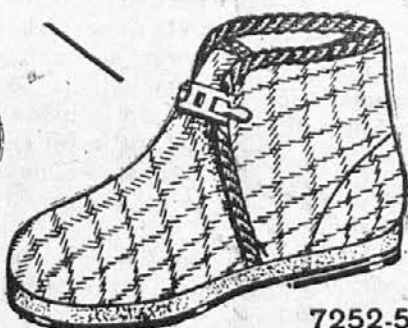
Obsojeni so bili pred okrož. sodiščem v Mariboru (sos. Turato): Verzel 3 mesece zapora nepogojno, Hutter Hilda 3 mesece zapora pogojno za 3 leta, vsi ostali pa na denarne kazni od 600 do 900 din pogojno. Drž. tožilec Košena je prijavil priziv! zagovorniki tudi. Kot zagovorniki so nastopili: dr. Kupnik, dr. Brandstritter in dr. Bučar.

Za jesensko deževno vreme

29

7252-57

Vašim otrokom napravite veliko veselje, ako jim kupite te tople klobučevinaste copatke.

29

78155-657

Ženske galoše okrašene od močne gume. Posebno so primerne za dež in blato, ker čuvajo noge od vlage.

39

3762-68801

Visoki čevlji iz močne kravine, z močnim, nepremočljivim gumi-jastim podplatom. Prepotrebni šolskim otrokom za dež, blato in sneg.

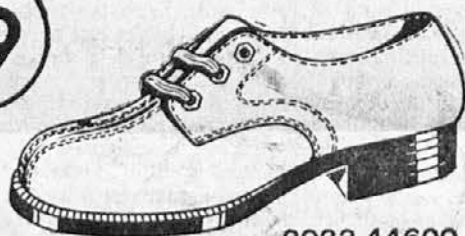
79

2426-64121

Okusno in bogato luknjičasto okrašeni čevlji iz črnega in rjavega boksa. Dobro pristojajo k vsakemu kostumu.

59

3933-44609

Okusni i močni deški čevlji iz močnega boksa, z usnjenim potplatom in peto.

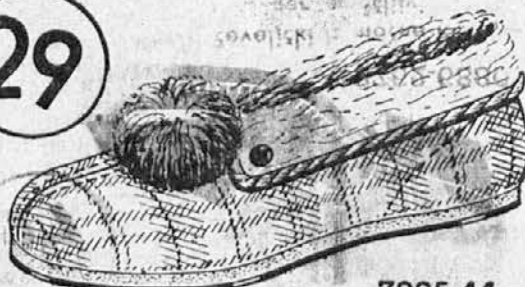
29

98157-651

Moški galoši iz črne lakirane gume, trpežljivi, udobni in po ceni. V dežju in blatu varujejo noge prehlada.

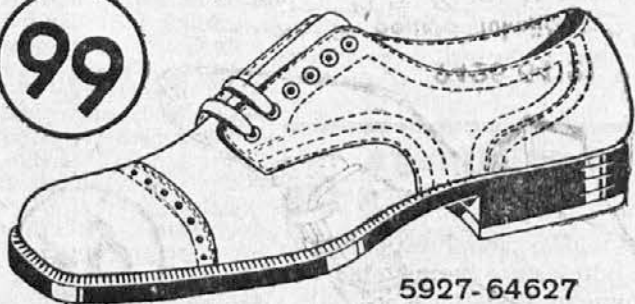
29

7225-44

Lahke in udobne copate iz fine klobučevine, z lahkim usnjenim podplatom in klobučevinastim medpodplatom.

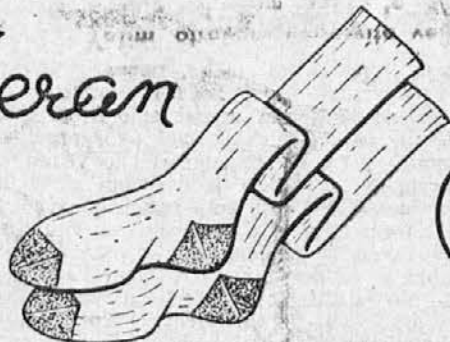
99

5927-64627

Elegantni moški polčevlji štiri-oglate oblike, izdelani iz dobrega telečjega boksa z usnjenim podplatom.

Deran

4

Din 4- 5- 6- 7-
Izdržljive patent nogavice iz bombaža. V izdelavi od sukanca stanejo Din 7- 9- 10- 12-

Radiša

5

K vsakemu paru moških čevljev kupite močne nogavice „RADIŠA“ za Din 5-

Bata